

Od początku lat 90-tych stan zdrowia Polaków sukcesywnie się poprawiał, jednak proces ten nie postępował tak szybko, jak można byłoby oczekiwać. W Polsce i innych krajach UE zauważa się występowanie tendencji do pogłębiania się nierówności zdrowotnych w subpopulacjach o mniej uprzywilejowanej pozycji społeczno - ekonomicznej. Jednak różnice w zdrowiu wynikające z nierównomiernego rozmieszczenia zasobów i zagrożeń zdrowotnych są możliwe do uniknięcia poprzez prowadzenie oparte na wiedzy interwencji zdrowotne.

Proponowany projekt badawczy obejmuje badanie uwarunkowań nierówności zdrowotnych i stawia za zadanie weryfikację hipotezy wielowymiarowego modelu zależności między różnicami w umieralności a jej determinantami społeczno-ekonomicznymi i środowiskowymi z wykorzystaniem skumulowanych wskaźników - indeksów nierówności. Punktem wyjścia proponowanego badania jest fakt, że nierówności w zdrowiu są zjawiskiem dynamicznym, które jest usytuowane i rozwija się w czasie i na określonym terytorium. Pomimo licznych badań przeprowadzonych w rozwiniętych krajach na świecie, mechanizmy dynamiki zróżnicowania nierówności zdrowotnych w Polsce są nadal słabo poznane. Większość polskich badań na ten temat była opisana poprzez zależności pomiędzy umieralnością a czynnikami społeczno - ekonomicznymi i środowiskowymi bez uwzględnienia zmian w czasie. Istnieje zatem wyraźna potrzeba przeprowadzenia badań, które posłużą do pełniejszego rozpoznania mechanizmów dynamiki nierówności zdrowotnych.

Celem projektu jest oszacowanie dynamiki zróżnicowania umieralności ogółem oraz umieralności z powodu głównych przyczyn (chorób układu krążenia i oddechowego, nowotworów, przyczyn zewnętrznych) w zależności od statusu społeczno - ekonomicznego oraz warunków środowiskowych w Polsce na podstawie analizy 66 podregionów w sześcioletnim okresie 2010-2015.

W projekcie zostanie opisane zróżnicowanie umieralności ogółem oraz umieralności z powodu głównych przyczyn (chorób układu krążenia i układu oddechowego, nowotworów i przyczyn zewnętrznych) z użyciem standaryzowanych współczynników umieralności według płci i grup wieku (15-24, 25-64, ≥ 65). Oszacowanie trendów umieralności w czasie (lata 2010-2015) pozwoli na ocenę zmienności geograficznej umieralności w analizowanym okresie. Następnie oszacowana zostanie zależność pomiędzy komponentami statusu społeczno - ekonomicznego i warunkami środowiskowymi a umieralnością ogółem oraz z powodu głównych przyczyn. Z wykorzystaniem syntetycznych mierników deprivacji materialnej (standardowych oraz utworzonych na potrzeby analizy) oceniony zostanie terytorialny rozkład ubóstwa w Polsce, jego zmiana w czasie i wpływ tych zmian na obserwowane trendy umieralności. Zaplanowane modele wielowymiarowe pozwolą na ocenę niezależnego wpływu na umieralność cech charakteryzujących subregion po uwzględnieniu klasycznych czynników ryzyka zgonu związanych ze stylem życia, takich jak palenie tytoniu, spożycie alkoholu oraz dieta.

Nowatorski charakter projektu opiera się na zastosowaniu skumulowanych indeksów deprivacji oraz indeksu koncentracji oceniającego zmiany nierówności zdrowotnych i ich determinant w czasie. Perspektywa badawcza przyjęta w ramach niniejszego projektu z jednej strony poszerza dotychczasowy dorobek naukowy związany z zjawiskiem nierówności zdrowotnych w Polsce, z drugiej strony koresponduje z niekorzystną dynamiką sytuacji demograficznej, która może wpływać na kierunki zmian w stanie zdrowia i ekonomiczne możliwości oddziaływania na nie. Projekt przyczyni się do rozwoju metod badania nierówności zdrowotnych przy użyciu zaawansowanych narzędzi statystycznych i ekonometrycznych i dostarczy informacji, które będą uwzględniały zmiany nierówności w czasie w zależności od zmian w ich determinantach, co pozwoli na uchwycenie jego złożoności i specyfiki.

Prowadzenie badań oceniających dynamikę nierówności zdrowotnych jest niezmiernie istotne w Polsce, nie tylko z powodu niższego poziomu dobrobytu ale także z powodu słabszej kondycji systemu opieki zdrowotnej, który po okresie przemian politycznych często nie odpowiada na istniejące potrzeby zdrowotne społeczeństwa. Ponadto starzenie się społeczeństwa będzie wpływać na obniżenie tempa wzrostu gospodarczego, co pogłębi problemy z finansowaniem usług zdrowotnych. Argumenty te pokazują konieczność prowadzenia analiz, których wyniki mogą wspomagać wyznaczenie kierunków efektywnych działań interwencyjnych skierowanych na redukcję nierówności zdrowotnych w obszarach, gdzie nie następuje poprawa stanu zdrowia i zmniejszenie umieralności.

Przeprowadzone badanie może dostarczyć ważnych dowodów na temat przyczyn dynamiki nierówności zdrowotnych, które mogą być podstawą do bardziej racjonalnego planowania polityki zdrowotnej. Mamy nadzieję, że projekt przyczyni się do lepszego zrozumienia mechanizmów dynamiki nierówności zdrowotnych oraz że zdobyta wiedza będzie skutkować w przyszłości zmniejszeniem społecznych kosztów wynikających z ograniczenia przedwczesnych zgonów.